

AFRIKA

POLOHA: S i J polokoule, oba obratníky

Evropa – Gibraltarský průliv (=Heraklovy sloupy),

Středozevní moře

Asie – Suezský průplav, Rudé moře

Malá členitost pobřeží

Poloostrovy: Somálský

Sinajský (leží už v Asii, patří Egyptu)

Ostrov:

- Madagaskar – 4.největší ostrov světa
- ostrov Sv.Heleny – zemřel zde Napoleon
- ostrov Mauricius – vzácná poštovní známka „Modrý Mauricius“
- Kanárské ostrovy (patří Španělsku)
- Kapverdy
- Komory
- Seychely

ROZLOHA: 30,5 mil. km²

Porovnej rozlohu ostatních světadílů.

EVROPA – 10,5 mil km²

AUSTRÁLIE – 8,5 mil.km²

ASIE – 44,5 mil km²

AMERIKA – 42 mil. km²

ANTERKTIDA – 13 mil. km²

POVRCH

Základem pevniny je starý **AFRICKÝ ŠTÍT**.

Největší rozlohu povrchu zaujímají **plošiny a pánve**.
Vnitrozemí - rozlehlé náhorní plošiny a tabule např.
Saharsko-súdánská tabule ⇒ poušť

Pánve - **Konžská, Čadská** (sníženiny)
Kalahari - polopoušť až poušť

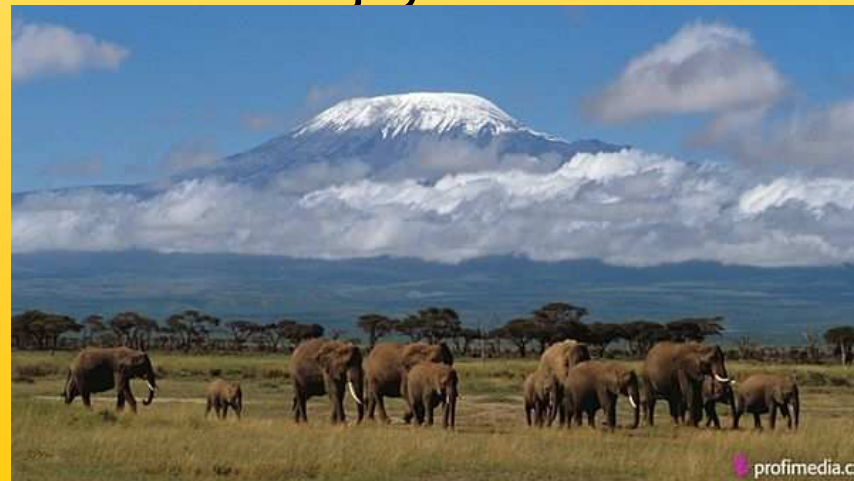
Vysokohorská pásma

SZ – ATLAS – pověst o obru, který nosil nebeskou klenbu

V – ETIOPSKÁ VYSOČINA

- pás příkopových propadlin (tektonický zlom) – vyplňují ho hluboká jezera, okraje lemují hory a sopky, např. masív **KILIMANDŽÁRO** s nejvyšším vrcholem UHURU – 5895m

J - DRAČÍ HORY - naleziště dinosaurích kostí – lidé si mysleli, že jsou to pozůstatky draků

Nejnižší místo

- **Assalská proláklina** (-155m)
– téměř 60°C, 10x slanější než mořská voda, místy slanější než Mrtvé moře, proláklina se rozšiřuje a zaplňuje se podzemní vodou

→ **Assalské jezero**
→ krajina smrti

PODNEBÍ

Afrika je nejteplejší kontinent s velmi rozdílnými srážkami.

PODNEBNÉ PÁSY:

1. Rovníkový (tropický vlhký) – horko, vlhko,

25-28°C, 10tis.mm/rok srážek (10 000l vody, které spadly na 1m³, ČR- max.roční úhrn srážek 1280mm)

Výrazná výšková stupňovitost

na rovníku – Kilimandžáro – na vrcholu sníh

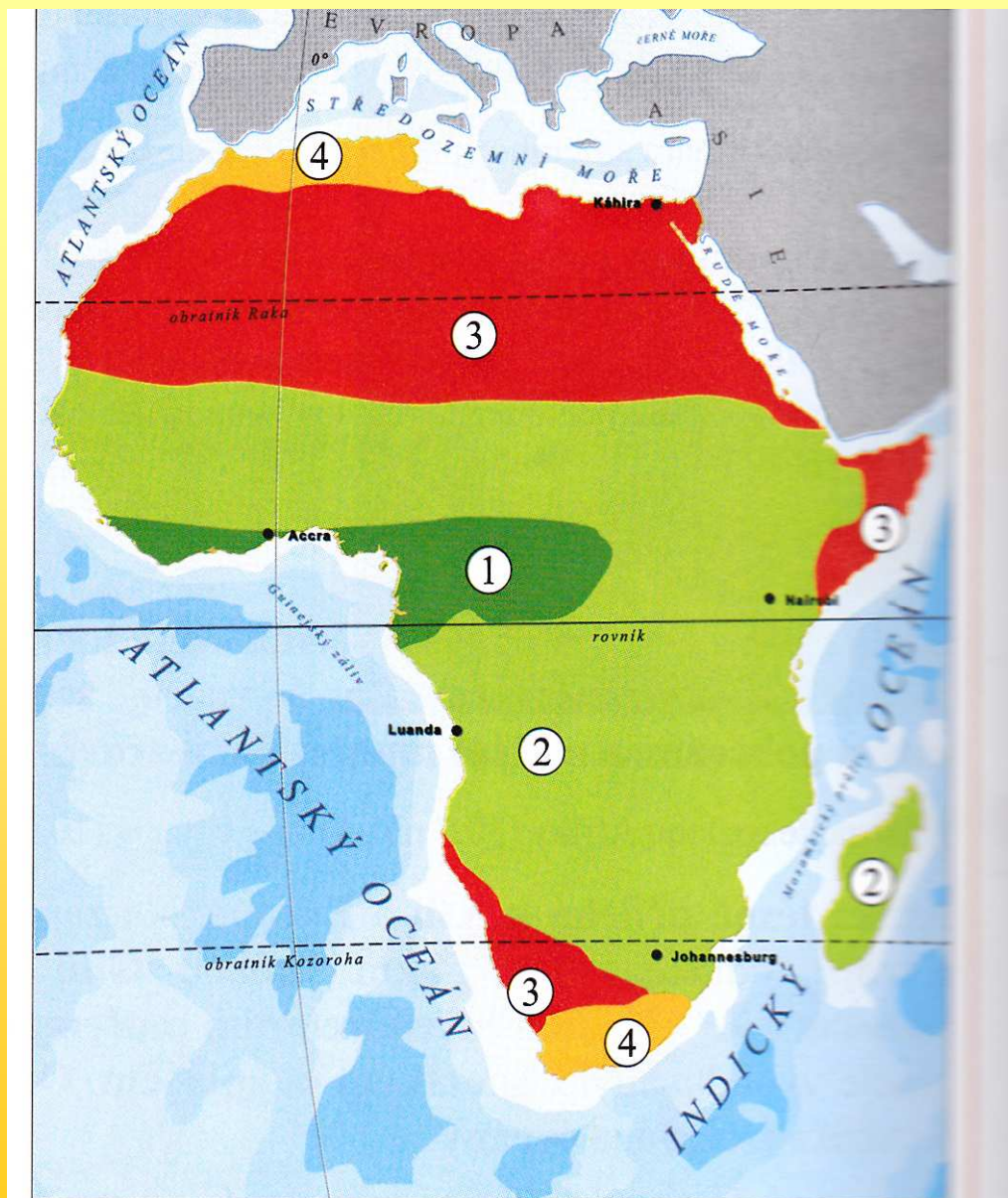
2. Tropický střídavě vlhký – horko, období sucha a dešťů (savany)

3. Tropický suchý – extrémní horko a sucho, málo nebo téměř žádné srážky, velké výkyvy teplot mezi dnem a nocí

Sahara – Libyjská poušť – **Azízija 58⁰C- nejvyšší absolutní teplota**
oblaka 7dní v roce, na slunci 90⁰C

4. Subtropický - sever a jih, mírné deštivé zimy, horká suchá léta

Atlas – lyžařské středisko, 3268m n.m.
(Maroko) – horské podnebí

1. ROVNÍKOVÝ
(TROPICKÝ VLHKÝ)
2. TROPICKÝ
STŘÍDAVĚ VLHKÝ
3. TROPICKÝ SUCHÝ
4. SUBTROPICKÝ

FATA MORGANA

Vyšplhá-li se teplota nad třicet stupňů, což je při slunečném počasí běžné, uvidíte na obzoru oázy nebo velbloudí karavany. Zvláštní je jen to, že jsou černé.

„Fata morgana” je optický jev v atmosféře, kdy lze vidět obraz vzdáleného objektu zrcadlící se ve vzduchu díky teplotním změnám.

Jméno je odvozeno od Morgany le Fay (tedy v překladu víla Morgana), mýtické sestry anglického krále Artuše, neboť zrcadlené předměty se zdají být neskutečné, volně se vznášející ve vzduchu, jakési vzdušné zámky.

Často se tyto jevy pozorují v místech, kde jsou rozsáhlé rovné plochy po chladném ránu či s rychlým ochlazením navečer.

Fata morgana vzniká nepravidelně rozloženou hustotou vrstev horkého vzduchu. A víte, jak se přesvědčíte, zda to, co vidíte na obzoru skutečně existuje? Lehnete-li si na zem a jev zmizí, spatřili jste fata morgánu.

Toto umožňuje vznik stálých vrstev vzduchu s rozdílnými teplotami, které poté fungují jako přírodní optická soustava. Ta mění směr dopadajících světelných paprsků a odklání je k pozorovateli

VODSTVO

Oceány a jejich části

Atlantský oceán – Středozemní moře,
záliv Malá a Velká Syrta
Gibraltarský průliv
Guinejský záliv

Oceány spojeny Suezským průplavem
(F.J. Lesseps 1869)

Indický oceán – Rudé moře, Adenský záliv, průliv
Bal al-Mandab, Mosambický průliv

1/3 území – bezodtoká území – řeky se ztrácejí
v poušti nebo odvádějí vodu do jezera
např. Sahara, Čadská a Kalahárská pánev

Řeky, které protékají pouštěmi v době sucha
vysychají a těmto korytům se říká VÁDÍ

ŘEKY

Nil - nejdelší
delta – úrodná
Bílý Nil + Modrý Nil
Asuánská přehrada

Kongo - nejvodnatější (2. na světě)

Niger - méně vodnatý, střed Sahara

Zambezi - Viktoriiny vodopády (130m)

Orange – jih

JEZERA

VIKTORIINO JEZERO (UKEREWE)

- největší

TANGANIKA - nejhlubší

MALAWI

ČADSKÉ - mělké

Nedostatek vláhy $\Rightarrow$ zavlažovací zařízení a kanály, artézské studně, **přehrady (Asuánská)**

VEGETACE ŽIVOČIŠSTVO

Tropické lesy – pobřeží Guinejského zálivu
a v Konžské pánvi.

vzácná dřeva (mahagon, eben), chudé půdy
plantáže - kakaovník, kávovník, kaučuk
gorila, hmyz, plazi

Savany - v pásu mezi Saharou a tropickým
deštným lesem

4/5 rozlohy, travnaté roviny s nízkými lesními porosty
velcí savci - antilopy, žirafy, zebry, sloni, šelmy - lvi,
hyeny, šakali

na ochranu zvěře byly zřízeny národní parky a rezervace

– nejvíce v J a V Africe např. Krugerův, Serengeti,
Virunga (gorily), pánev Etoša (NP)

Proč se zakládají národní parky?

- Ochrana zvířet
- Zemědělská půda vytlačuje zvířet z přirozených lokalit
- Turistika
- Získávání financí pro správu parků
- Kontrolovaný lov zvířet

Pouště a polopouště

☀ Sahara, Namib, Kalahari

☀ oázy - palma datlová, ovce, velbloudi

☀ desertifikace pouští = rozšiřování pouští,
postihuje nejvíce okraje Sahary (příčinou
je ničení pastvou koz a ovcí, těžba dřeva,
globální oteplování,..)

Subtropy - subtropické rostlinstvo, olivy,
vinná réva, citrusy

Madagaskar - endemiti – lemur

OBYVATELSTVO

Historie

Kolébka lidstva (Tanzanie)

První civilizace (Egypt, Kartágo)

Arabové sever Afriky 7. století

Evropané od 15. století (kolonie – FR, VB, N, ŠP)
do 20. století (poté dekolonizace)

První průkopníci do vnitrozemí

- **Emil Holub** (český lékař-19.st.- 4 cesty do J a JV Afriky)
- **David Livingston** – objevitel Viktoriiniých vodopádů

Od 16.st. - odvoz otroků do Ameriky

⇒ Od 19.st. kolonizace Afriky → vznik kolonií = nesamostatné území ovládané většinou evropským státem (hlavně Velká Británie a Francie)

**60.-70. léta 20.st. - samostatnost většiny států,
52 samostatných států**

SOUČASNOST

Počet obyvatel

V roce **2012** žilo na území Afriky **1 070 096 000 obyvatel**.
Počet nebyl donedávna znám, řada států sčítání lidu
neprováděla

Každým rokem 20 mil. přibývá ⇒ přelidnění ⇒ problémy

- ↑ přirozený přírůstek (nejvyšší na světě, porodnost – úmrtnost)
⇒ mladá populace (1/2 do 15 let)
- ↑ kojenecká úmrtnost (každé 10.dítě umírá v 1 roce života)

- **krátká střední délka života (nízká životní úroveň)**
naděje na doživotí
 - méně než 45 let – Západní Sahara, Guinea, Sierra Leone (muži 37,5let, ženy 40,6let)
 - nejvíce – Alžírsko, Tunisko (65-70let)

počet dětí na 1 ženu 8 = Zair, Niger, Angola,...

Národnostní a rasové složení

Směrem na jih stále tmavší, více plošší nosy a kudrnatější vlasy až do spirály

negroidní rasa - převládá

⇒ oblasti rovníkové a jižní Afriky („Černá Afrika“), mnoho kultur a jazyků

⇒ za nejpůvodnější obyvatele se považují

Pygmejové (trpasličího vzrůstu z pralesů střední Afriky, 150cm)

a Křováci (pustiny J Afriky- Kalahari)

Holandané je nazývali Hotentoti („koktavci“)

– mlaskavé zvuky při řeči, „click“ = 5 souhlásek za sebou vyslovují krkolomným dotykem jazyka dásně nebo zubů

europoidní rasa

- S a SV **Arabové** - Alžírsko, Maroko, Egypt
Berbeři - zatlačeni do hor a pouští,
1.lidé žijící na SZ Africe, jejich kultura
vznik 2400př.n.l., žijí ve vzdálených
vesnicích Atlasu v Alžírsku a Maroku
Tuaregové - kočovní pastevci (nomádi)
na Sahaře
- S a J potomci Evropanů, přistěhovalci

Rozmístění obyvatelstva

Vliv přírodních podmínek $\Rightarrow$ nerovnoměrné rozmístění

- ↑ - delta Nilu + dolní tok Nilu,
pobřeží Guinejského zálivu,
mezi jezery Tanganika a Ukereve,
S pobřeží atlaských zemí**
- ↓ - pouště, hory, pralesy**

Náboženství

SEVER - islám

JIH - křesťanství

+ tradiční animistická náboženství

Města:

**Káhira, Lagos, Alexandrie, Kinshasa, Abidjan,
Johannesburg, Kapské město, Addis Abeba, Tunis,
Alžír, Dakar, Pretoria, Nairobi, Tripolis**

SOUCASNÉ PROBLÉMY AFRIKY

Přírodní problémy: dezertifikace (rozšiřování pouští), úbytek pralesů, nedostatek nezávadné vody, snižování živočišných a rostlinných druhů

Politické problémy: ozbrojené konflikty (občanské války, terorismus), korupce

Sociální problémy: nemoci (AIDS, spavá nemoc: Tse-tse, malárie: komár Anopheles aj.), chudoba (vzdělání, podvýživa), nárůst počtu obyvatel, rasismus (apartheid)

HOSPODÁŘSTVÍ AFRIKY

Těžba nerostných surovin

- ropa a zemní plyn – sever Sahary, Guinejský záliv
- měď, zlato, diamanty, železná ruda
 - Střední a Jižní Afrika

Zemědělství

- plantáže: plodiny na vývoz – bavlník, kávovník, kakaovník, podzemnice olejná, ovoce, koření
- pro vlastní potřebu – batáty, maniok, proso

ZDROJE OBRÁZKŮ:

- 1 http://portalkbr.com/berita/luarnegeri/_icsFiles/afieldfile/2013/07/04/madagaskar.jpg
- 2 https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRLbt3njRHAvCWsSK6M2AoS-WI06LLrB1NS2WTQW2iXQk_d5sbf
- 3 http://www.swasafaris.com/resources/8_landscape05_A5_01%202.jpg
- 4 <http://www.mundo.cz/sites/default/files/images/maroko-vysoky-atlas.jpg>
- 5 http://media.novinky.cz/967/189673-top_foto1-7pezf.jpg?1357300020
- 6 http://i.idnes.cz/12/013/cl6/TOM40c392_12.JPG
- 7 <http://www2.artflakes.com/artwork/products/202577/poster/202577.jpg>
- 8 <http://egypt.ikn.cz/files/delta1.jpg>
- 9 http://www.africkeumeni.cz/gallery/afrika_fotky/zambie/zambie01.jpg
- 10 http://nd06.jxs.cz/641/817/bb444ec5e8_90955349_o2.jpg
- 11 http://www.tripzone.cz/content_img_cs/005/poloha-burundi-na-mape-afriky-m-5915.jpg
- 12 <http://www.livingstone.cz/gallery/0/1/121/kena-150.jpg>